

ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΚΕΣ ΚΑΙ ΠΟΙΝΙΚΕΣ

ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΤΗΣ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ

ΤΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΟΥ

ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΣ

Διπλωματική Εργασία

Κρατικό εταιρικό έγκλημα: Χρηματοδότηση πολιτικών κομμάτων
και διαφθορά κατά την ανάθεση δημοσίων συμβάσεων

ΜΑΜΠΛΕΚΟΥ ΝΙΚΗ

A.M. 505772

Επιβλέπουσα καθηγήτρια: ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ ΓΑΣΠΑΡΙΝΑΤΟΥ

Λαμία, Ιούνιος 2023

Η παρούσα εργασία αποτελεί πνευματική ιδιοκτησία του φοιτητή («συγγραφέας/δημιουργός») που την εκπόνησε. Στο πλαίσιο της πολιτικής ανοικτής πρόσβασης ο συγγραφέας/δημιουργός εκχωρεί στο ΕΑΠ, μη αποκλειστική άδεια χρήσης του δικαιώματος αναπαραγωγής, προσαρμογής, δημόσιου δανεισμού, παρουσίασης στο κοινό και ψηφιακής διάχυσής τους διεθνώς, σε ηλεκτρονική μορφή και σε οποιοδήποτε μέσο, για διδακτικούς και ερευνητικούς σκοπούς, άνευ ανταλλάγματος και για όλο το χρόνο διάρκειας των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας. Η ανοικτή πρόσβαση στο πλήρες κείμενο για μελέτη και ανάγνωση δεν σημαίνει καθ' οιονδήποτε τρόπο παραχώρηση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας του συγγραφέα/δημιουργού ούτε επιτρέπει την αναπαραγωγή, αναδημοσίευση, αντιγραφή, αποθήκευση, πώληση, εμπορική χρήση, μετάδοση, διανομή, έκδοση, εκτέλεση, «μεταφόρτωση» (downloading), «ανάρτηση» (uploading), μετάφραση, τροποποίηση με οποιονδήποτε τρόπο, τμηματικά ή περιληπτικά της εργασίας, χωρίς τη ρητή προηγούμενη έγγραφη συναίνεση του συγγραφέα/δημιουργού. Ο συγγραφέας/δημιουργός διατηρεί το σύνολο των ηθικών και περιουσιακών του δικαιωμάτων.

Κρατικό εταιρικό έγκλημα: Χρηματοδότηση πολιτικών κομμάτων
και διαφθορά κατά την ανάθεση δημοσίων συμβάσεων

ΜΑΜΠΛΕΚΟΥ ΝΙΚΗ

A.M. 505772

Επιτροπή Επίβλεψης Πτυχιακής / Διπλωματικής Εργασίας

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια:

ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ ΓΑΣΠΑΡΙΝΑΤΟΥ

Μέλος Σ.Ε.Π. ΕΑΠ

Συν-Επιβλέπουσα Καθηγήτρια:

ΒΙΔΑΛΗ ΣΟΦΙΑ

Διευθύντρια Π.Μ.Σ. ΠΕΔ Ε.Α.Π.

Λαμία, Ιούνιος 2023

«Στις κόρες μου Δώρα και Ιωάννα»

Περίληψη

Το κρατικο-εταιρικό έγκλημα αναπτύσσεται στις τομές συμφερόντων του ιδιωτικού τομέα και του κράτους και προκαλεί μεγάλη κοινωνική βλάβη και παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η χρηματοδότηση των πολιτικών κομμάτων και η διαφθορά στον τομέα των δημοσίων συμβάσεων αποτελούν καθοριστικούς παράγοντες, για την εκδήλωση των προαναφερόμενων εγκλημάτων.

Στην παρούσα εργασία, αρχικά παρουσιάζεται η εξέλιξη της εγκληματολογικής θεωρίας από τα εγκλήματα του λευκού περιλαιμίου έως τη διατύπωση του όρου κρατικό-εταιρικό έγκλημα και περιγράφονται οι έννοιες του εγκλήματος του λευκού περιλαιμίου, του επαγγελματικού, του εταιρικού, του οργανωσιακού και του κρατικού εγκλήματος. Στο δεύτερο κεφάλαιο περιγράφεται η προέλευση του κρατικο-εταιρικού εγκλήματος και δίνονται οι ορισμοί του και το ολοκληρωμένο θεωρητικό πλαίσιο των Kramer και Michalowski. Επίσης, αναλύεται το παγκοσμιοποιημένο έγκλημα και ο ρόλος των πολυεθνικών εταιριών, του κράτους και των παγκόσμιων οργανισμών, στην εκδήλωση αυτού, αλλά και η έννοια της αναλογικής κοινωνικής βλάβης. Στο τρίτο κεφάλαιο περιγράφεται ο ρόλος της διαφθοράς και ειδικότερα της πολιτικής διαφθοράς στο κρατικο-εταιρικό έγκλημα, αλλά και η πολιτική μηχανή του Robert Merton και ο τρόπος λειτουργίας των δικτύων διαφθοράς.

Το τέταρτο κεφάλαιο αναφέρεται στη χρηματοδότηση των πολιτικών κομμάτων, τις πηγές, την αναγκαιότητα και το νομοθετικό πλαίσιο που τη διέπει αλλά και τις ευκαιρίες ανάπτυξης πολιτικής διαφθοράς, που θίγουν το Δημοκρατικό Πολίτευμα. Ακόμη, μελετάται η περίπτωση δανειοδότησης των πολιτικών κομμάτων στην Ελλάδα, ως υπόθεση με στοιχεία κρατικο-εταιρικού εγκλήματος. Στο πέμπτο κεφάλαιο περιγράφονται οι τρόποι μέσω των οποίων το πολιτικό σύστημα και ολόκληροι κρατικοί φορείς, χρησιμοποιούν το δημόσιο χρήμα με αδιαφανή κριτήρια, κατευθύνοντας αυτό σε συγκεκριμένες εταιρίες, με την ανάθεση δημοσίων συμβάσεων, αναδεικνύοντας τον τομέα αυτό σε εστία διαφθοράς. Στο τελευταίο κεφάλαιο παρουσιάζεται η υπόθεση Siemens ως κρατικό – εταιρικό έγκλημα στη χώρα μας. Από την συγκεκριμένη μελέτη περίπτωσης προκύπτει πως η παράνομη χρηματοδότηση πολιτικών κομμάτων και η ανάθεση δημοσίων συμβάσεων αποτελούν τις δύο όψεις του ίδιου νομίσματος, που ονομάζεται κρατικο-εταιρικό έγκλημα.

Λέξεις – Κλειδιά

Κρατικο-εταιρικό έγκλημα, διαφθορά, χρηματοδότηση πολιτικών κομμάτων, δημόσιες συμβάσεις

Abstract

State-corporate crime takes place when corporations and states trying to succeed mutual benefits and it causes great social harm and violation of human rights. The financing of political parties and corruption in the field of public procurements are notable factors which contribute in state-corporate crimes development.

In the first chapter, is presented the evolution of criminological theory from white-collar crime to state-corporate crime. Specifically white-collar crime, occupational crime, corporate, organizational and state crime are presented. In the second chapter is described the origin and the meaning of state-corporate crime and is referring to the theoretical framework of Kramer and Michalowski. It is also analyzed the crime of globalization and the role of multinational corporations, the state and the global organizations in state-corporate crime. The third chapter describes the role of corruption and political corruption in state-corporate crime, Robert Merton's analysis of political machines and the action of corrupted networks .

The fourth chapter refers to the financing of political parties, the sources, the necessity, the law and their connection with the political corruption. It is also included the case study of Greek political parties loans. The fifth chapter describes the ways that the political system and state agencies use public money to benefit specific companies, by signing public contracts, as a corrupted process. The last chapter presents Siemens case study, as a state-corporate crime in Greece.

Keywords

State-corporate crime, corruption, financing of political parties, public procurement

Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση

Αγγελή, Σ. (2018), «Κρατικό-εταιρικό έγκλημα, αντεγκληματική πολιτική και ο ρόλος της Υπερεθνικής Εγκληματολογίας», σε: Λαμπροπούλου Ε., Παπαμιχαήλ Σ., Σχίζας Π. (επιμ.), *Σύγχρονες τάσεις αντεγκληματικής πολιτικής. Τιμητικός Τόμος για τον καθηγητή Α. Μαγγανά*, Αθήνα, Παπαζήση.

Βασιλαντωνοπούλου, Β. (2014), «Λευκά κολάρα» και οικονομικό έγκλημα. Κοινωνική βλάβη και αντεγκληματική πολιτική, Αθήνα, Π. Ν. Σάκκουλας.

Βιδάλη, Σ.,(2008), «Η «μαγική συνταγή» της πολιτικής ανομίας», <https://www.tovima.gr/2008/11/24/opinions/i-magiki-syntagi-tis-politikis-anomias/>

Βιδάλη, Σ. (2015), «Εγκλήματα του Κράτους: Πολιτικές παραποίησης της πραγματικότητας και απάνθρωπη κρατική βία» σε Καρύδης, Β., Χουλιάρης Θ., (επιμ.), *Ηθικοί Πανικοί, Εξουσία και Δικαιώματα – Σύγχρονες προσεγγίσεις*. Θεσσαλονίκη: Σάκκουλα. σ. 209-231.

<https://openeclass.panteion.gr/modules/document/file.php/TMH249/%CE%A0%CE%9F%CE%9B%CE%99%CE%A4%CE%99%CE%9A%CE%95%CE%A3%20%CE%91%CE%A0%CE%9F%CE%A0%CE%9F%CE%99%CE%97%CE%A3%CE%97%CE%A3%202015.pdf.pdf>

Βιδάλη, Σ. (2017), *Πέρα από τα όρια: Η Αντεγκληματική Πολιτική σήμερα*, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη.

Βουλή των Ελλήνων (2011), *Πόρισμα της εξεταστικής επιτροπής για τη διερεύνηση της υπόθεσης “Siemens” στο σύνολο της*, [www.hellenicparliament.gr/ Koinovouleftikes-Epitropes/ektheseis?search=on&commission=b0026936-0752-4f54-be3a-2504feebedf3](http://www.hellenicparliament.gr/Koinovouleftikes-Epitropes/ektheseis?search=on&commission=b0026936-0752-4f54-be3a-2504feebedf3)

Βουλή των Ελλήνων, (2017), *Πόρισμα της Εξεταστικής Επιτροπής «για τη διερεύνηση της νομιμότητας της δανειοδότησης των πολιτικών κομμάτων, καθώς και των ιδιοκτητριών εταιρειών μέσων μαζικής ενημέρωσης από τα τραπεζικά ιδρύματα της χώρας*, Περίοδος ΙΖ' - Σύνοδος Β.

Γασπαρινάτου, Μ., (2019), «Πολιτική διαφθορά και χρηματοδότηση των πολιτικών κομμάτων στην Ελλάδα», σε Βιδάλη, Σ., Κουλούρης, Ν. Παπαχαλαράμπος, Χ., *Εγκλήματα των ισχυρών: Οικονομικό, οργανωμένο έγκλημα και διαφθορά*, Εκδόσεις ΕΑΠ, Αθήνα.

Γασπαρινάτου, Μ., (2023), *Το μετέωρο βήμα των πολιτικών για την καταπολέμηση της διαφθοράς*, Ινστιτούτο Εναλλακτικών Πολιτικών, https://www.enainstitute.org/wp-content/uploads/2023/01/%CE%A4%CE%BF-%CE%BC%CE%B5%CF%84%CE%AD%CF%89%CF%81%CE%BF-%CE%B2%CE%AE%CE%BC%CE%B1-%CF%84%CF%89%CE%BD-%CF%80%CE%BF%CE%BB%CE%B9%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8E%CE%BD-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%BA%CE%B1%CF%84%CE%B1%CF%80%CE%BF%CE%BB%CE%AD%CE%BC%CE%B7%CF%83%CE%B7-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CF%86%CE%B8%CE%BF%CF%81%CE%AC%CF%82_%CE%95%CE%9D%CE%91.pdf

Γεωργούλας, Σ., (2016), *Το κρατικο-επιχειρηματικό έγκλημα και ο αθλητισμός. Μια κατάσταση «φυσιολογική»*, Αθήνα, ΚΨΜ.

Γλυμή, Μ., (2011), *Κρατικά διευκολυνόμενο επιχειρηματικό έγκλημα. Η Περίπτωση της ΔΕΗ στην ευρύτερη περιοχή της Πτολεμαΐδας και της Μεγαλόπολης*. Διδακτορική Διατριβή, Αθήνα.

Δήμα, Μ., (2019Α), « Οι «αθώοι» του σκανδάλου Siemens », <https://www.efsyn.gr/node/203957>

Δήμα, Μ., (2019Β), « Απόφαση ενοχής για Siemens », https://www.efsyn.gr/ellada/dikaiosyni/219728_apofasi-enohis-gia-siemens

ΕΑΑΔΥΣΥ, (2015), *Κατευθυντήρια Οδηγία 9/2015 «Καταπολέμηση της Διαφθοράς κατά τη Διεξαγωγή Δημοσίων Διαγωνισμών»*, ΔΙΑΥΓΕΙΑ: ΑΔΑ: 699ΤΟΕΤΒ-ΜΡΕ.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, (2014), *Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την καταπολέμηση της διαφθοράς*, https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:058aecf0-d9b7-11e3-8cd4-01aa75ed71a1.0008.01/DOC_1&format=PDF

Κουκλουμπέρης, Δ., (2018), « Στο επίκεντρο της αντιπαράθεσης ο Πρ. Παυλόπουλος », https://www.efsyn.gr/politiki/173085_sto-epikentro-tis-antiparathesis-o-pr-paylopylos

Λάζος, Γ., (2005), *Διαφθορά και Αντιδιαφθορά*, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη.

Λιάλιος Γ. (2023), «Τέμπη, η ανατομία μιας τραγωδίας, Ο βουβός ασύρματος που ακόμη πληρώνουμε», <https://www.kathimerini.gr/society/562317919/o-voynvos-asyrmatos-pou-akomi-plironoume/>

Μάνδρου,Ι.,(2019), «Ποινικές διώξεις για τα δάνεια πολιτικών κομμάτων», <http://www.kathimerini.gr/1016985/article/epikairothta/politikh/poinikes-diw3eis-gia-ta-daneia-politikwn-kommatwn>

Μάνδρου,Ι., (2022), «Υπόθεση Siemens: Αθώοι όλοι οι κατηγορούμενοι λόγω παραγραφής», <https://www.kathimerini.gr/society/562062460/ypothesi-siemens-athooi-oloi-oi-katigoroumenoi-logo-paragrafis/>

Μουστάκα Μ., (2018), «Καταδίκες για Μαντέλη, Γεωργίου και Μαντά», <https://www.tanea.gr/2018/05/11/greece/katadikes-gia-manteli-gewrgioy-kai-manta/>

Ξυνού Α. (2022), «Siemens: Ανύπαρκτα τα "μαύρα ταμεία" - Αθώοι οι κατηγορούμενοι», <https://www.news247.gr/koinonia/siemens-anyparkta-ta-mayra-tameia-athooi-oi-katigoroumenoi.9771384.html>

Π.Δ. 15/2022, ΦΕΚ Α 39/1.3.2022.

Πιτσελά, Α. (2010), *Η εγκληματολογική προσέγγιση του οικονομικού εγκλήματος*, Θεσσαλονίκη, Σάκκουλα.

Ράικος, Δ. (2006), *Δημόσια Διοίκηση και Διαφθορά*. Αθήνα – Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα.

Τριανταφύλλου, Γ. (2020), «Τα εγκλήματα διαφθοράς στον Δημόσιο Τομέα», σε *Novacriminalia*, (No 8), διαθέσιμο στο <https://hcba.gr/wp-content/uploads/2020/02/NC-8.pdf>

Τσαλδάρης Μ., (2018), «Σκάνδαλο ολυμπιακών διαστάσεων κι ακόμα πληρώνουμε», https://www.efsyn.gr/ellada/koinonia/150286_skandalo-olympiakon-diastrateon-ki-akoma-plironoume

Τερζής Δ. (2023), «Κι όμως, το GSM-R μπορούσε να αποτρέψει τη σύγκρουση», https://www.efsyn.gr/ellada/koinonia/381279_ki-omos-gsm-r-mporoyse-na-apotrepsei-ti-sygkroysi

Χουλιάρης, Α. (2016) « Societas delinquere non potest; Σκέψεις με αφορμή το «σκάνδαλο Siemens» σε Γασπαρινάτου, Μ. (Επιμ.),(2016). *Έγκλημα και Ποινική καταστολή σε εποχή κρίσης. Τιμητικός τόμος για τον καθηγητή Νέστορα Κουράκη*.Αθήνα: Εκδόσεις Σάκκουλα, σ.σ.1124- 1165

Χουλιάρης, Α. (2021), «Το φαινόμενο της «ατιμωρησίας»: εννοιολόγηση, αίτια και σύγχρονες εκδηλώσεις του στην Ελλάδα», σε *The Art of Crime*, τεύχος Νοεμβρίου, διαθέσιμο στο: <https://theartofcrime.gr/%CF%84%CE%BF-%CF%86%CE%B1%CE%B9%CE%BD%CF%8C%CE%BC%CE%B5%CE%BD%CE%BF-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CE%B1%CF%84%CE%B9%CE%BC%CF%89%CF%81%CE%B7%CF%83%CE%AF%CE%B1%CF%82-%CE%B5%CE%BD%CE%BD%CE%BF%CE%B9/>

Ξενόγλωσση

Ackerman, S.R., (2005), «The Challenge of Poor Governance and Corruption», *Revista Direito GV I, Especial 1*, pp. 207 – 266.

Biezen I., (2003), *Financing political parties and election campaigns – guidelines*, Germany, Council of Europe Publishing.

Bezlov, T., Gounev, Ph. (2012), «Organised Crime, corruption and public bodies», in Gunev, Ph., Ruggiero, V. (2012), *Corruption and organised Crime in Europe. Illegal Partnership*, London and New York: Routledge, Talyor and Francis Group.

Center for the Study of Democracy (2010), *Examining the Links between Organised Crime and Corruption*, <https://op.europa.eu/o/opportal-service/download-handler?identifier=ece55c86-4e39-4889-8d6f-ddc2a59d3948&format=pdf&language=en&productionSystem=cellar&part=>

Dávid-Barrett, E.& Fazekas, M., (2019), «Grand corruption and government change: an analysis of partisan favoritism in public procurement», *European Journal on Criminal Policy and Research* (2020) 26:411–430.

Friedrichs, D. O. (2007), «White-Collar Crime in a Postmodern, Globalized World». In Ponteil, N., Geiss, G. (Eds.), *International Handbook of White-Collar and Corporate Crime* (pp. 163- 184). New York: Springer.

Friedrichs, D. O. and Rothe D.L. (2014), «State-Corporate Crime and Major Financial Institutions: Interrogating an Absence», *State Crime Journal*, Vol. 3, No. 2, State-Corporate Crime, pp. 146-162

Green P., and Ward T., (2004) , «Defining the State as Criminal», in P. Green, & T. Ward, (Eds), *State Crime. Governments, Violence and Corruption*, Virginia, Pluto Press, p.11-17

Green, P. & Ward, T. (2004), «Corruption as State Crime, », in P. Green, & T.Ward, (Eds), *State Crime. Governments, Violence and Corruption*, Virginia, Pluto Press, pp. 12-27.

Green, P., & Ward, T., (2004), «State-Corporate Crime, », in P. Green, & T.Ward, (Eds), *State Crime. Governments, Violence and Corruption*, Virginia, Pluto Press,p.28-51.

Haase, H., Harley, K., Rotteck, T. V., & Kirstein, E. (2022), «Dealing With Corruption In Public Procurement», *Review of Business, Accounting & Finance*, Volume 02, Issue 01, p. 52- 78.

Kramer, R.C., Michalowski, R.J., & Kauzlarich, D. (2002), «The origins and development of the concept and theory of state-corporate crime», *Crime & Delinquency*, Vol. 48(2), pp.263-268.

Michalowski, R.J., & Kramer, R.C., (2007), «State-Corporate Crime and Criminological Inquiry» in H. Pontell, G. Geiss, (eds) *International Handbook of White Collar and Corporate Crime*, Spinger. p. 200-219.

Merton, R., (1968), *Social Theory and Social Structure*, New York:The Free Press.

OECD, (2007), *Integrity in Public Procurement Good Practice From A to Z*, <https://www.oecd.org/development/effectiveness/38588964.pdf>

Soreide, T., (2002), *Corruption in public procurement Causes, consequences and cures*, Chr. Michelsen Institute, Bergen.

Stamouli, E. Gasparinatos, M. Kouroutzas, Ch., (2022), «Corruption as state -corporate crime: the example of the health sector in Greece», *Trends in Organized Crime* (12/2022), <https://doi.org/10.1007/s12117-022-09479-6>.

Stamouli, E. Gasparinatos, M. Kouroutzas, Ch. (2023), «Corruption and Public Procurement in Health Sector: The Challenges of Pandemic Era in Greece», *Journal of White Collar and Corporate Crime*, 2023, Vol. 0(0) 1–13.

Stathaki, M., (2017), «Corruption in the fields of public procurement contracts: the example of French and Greek public procurement criminal law», Spinellis C.D. Theodorakis N., Billis E., Papadimitrakopoulos G., (EDS.), *Europe in Crisis: Crime, Criminal Justice, and the way forward, Essays in honor of Nestor Courakis*, V. II, Ant. N. Sakkoulas Publishers L.P., Athens, pp 648-656.

Sutherland, E. H. (1940), «White-Collar Criminality», *American Sociological Review*, Vol. 5, No. 1, pp. 1-12

Transparency International, (2004), *Global Corruption Report: Political Corruption*, Pluto Press, London.

Υπεύθυνη Δήλωση Συγγραφέα:

Δηλώνω ρητά ότι, σύμφωνα με το άρθρο 8 του Ν.1599/1986, η παρούσα εργασία αποτελεί αποκλειστικά προϊόν προσωπικής μου εργασίας, δεν προσβάλλει κάθε μορφής δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας, προσωπικότητας και προσωπικών δεδομένων τρίτων, δεν περιέχει έργα/εισφορές τρίτων για τα οποία απαιτείται άδεια των δημιουργών/δικαιούχων και δεν είναι προϊόν μερικής ή ολικής αντιγραφής, οι πηγές δε που χρησιμοποιήθηκαν περιορίζονται στις βιβλιογραφικές αναφορές και μόνον και πληρούν τους κανόνες της επιστημονικής παράθεσης.